

De cursus van de Amerikaansche Docenten

15 JULI TOT 10 AUGUSTUS 1946

Alles gaat voorbij, ook de rijkelijk met regen besprenkelde zomervacantie en de daarin vervatte refresher courses van de „Ivory Cross Expedition”.

Vele, zoo niet alle deelnemers zullen een onhoorbare zucht van ontspanning geslaakt hebben, toen aan het einde van zijn laatste college over „therapeutics” Dr. D o b b s met enkele treffende woorden van afscheid zijn „audience” alle goeds wenschte in afwachting van een mogelijk nieuwe ontmoeting. Niet dat de toehoorders het bijwonen van de lessen der Amerikaansche docenten als een bezarend corvée beschouwd hebben, dat zij zichzelf in een onberaden oogenblik op den hals hadden gehaald. Integendeel, zij zullen met een op vele punten verhelderd inzicht in het wezen en aangaande de technische verwerkelijking van het in de capita selecta ten gehoor gebrachte dankbaar afscheid genomen hebben van hun tijdelijke leermeesters. Maar het moet erkend dat voor de cursisten, die hun vacantie dienstbaar gemaakt hebben aan het langs dezen weg verrijken van hun tandheelkundige kennis, deze twee weken zeker niet de ontspanning hebben gegeven, welke een vacantie geacht wordt te beoogen. Het waren een paar vermociende weken, daarover zal wel geen verschil van meening bestaan, maar — en dit mag tevens met nadruk worden vastgesteld — de cursus heeft deze opoffering in alle opzichten beloond.

Het is niet gering om elken dag van 9 tot 12 en van 2 tot 5 (zij het telkens met 10 minuten pauze tusschen de voordrachten) aandachtig te luisteren, meereendeels bij kunstlicht of in het duister tijdens de projectie van ongetelde „slides” en uiteraard met gesloten gordijnen en ramen, dit laatste vanwege het straatrumoer dat terwille van de verstaanbaarheid der voordrachtgevers moest worden geweerd. Maar — en dit mag ook niet onvermeld blijven — de cursisten hebben geen kamp gegeven en tot het einde door een overgrootte, getrouwe opkomst van hun onverflauwde belangstelling in de „lectures” blijk gegeven. Sceptici zullen wellicht veronderstellen, dat althans een deel der cursisten uit deferentie voor de Amerikaansche professoren belangstelling geveinsd hebben tot het laatste. Een dergelijk verondersteld beleefdheidsbetoon — hoe waardevol en waardeerbaar overigens ook — werd dan in elk geval goed gehonoreerd, want stuk voor stuk toonden de docenten van de University of Pennsylvania zich voortreffelijke sprekers, die hun stof naar vorm en inhoud volkomen beheerschten, zoodat het alleen al een aesthetisch genoegen was te luisteren. Met zat er zeker niet voor zijn displeizier, hetgeen ook viel af te leiden uit den ijver, door velen aan den dag gelegd, om vooral tijdig aanwezig te zijn ter wille van een gunstig plaatsje.

Omgekeerd stelden de docenten, naar zij niet verheelden, deze belangstelling bijzonder op prijs; het stimuleerde hen, zooals Dr. T r a p p o z a n o in een gesprek na afloop, bekende om in hun lessen het beste te geven waarover zij beschikten. Zoo hebben dus docenten en cursisten de aangenaamste herinneringen aan deze wel zeer bijzondere ontmoeting in de „collegezaal” van het American Hôtel, waar de „Ivory Cross Expedition” zijn bivak had opgeslagen en over een belangrijk gedeelte van de in aanmerking komende lokaliteiten de beschikking had verworven.

De „marmere” zaal van het hotel bood den deelnemers gelegenheid om in een rustige sfeer collegiale gedachtenwisseling te houden in serieuzen of luchtigen trant, terwijl daarnaast het secretariaat zetelde om weetgierige cursisten tevreden te stellen met allerlei inlichtingen van organisatorischen aard. Naast de gehoorzaal verschaft een koffiekamer in de korte pauzes tusschen de voordrachten de mogelijkheid om zich te vertreden, te circuleeren en zich te „laven” aan een warmen of koelen drank, waarvan nog steeds alléén de nomenclatuur gelijk is aan die uit de gulden dagen van weleer.

Ten slotte was in een der benedenzalen van het hotel ook nog een tentoonstelling gearrangeerd van tandheelkundige instrumenten, installatie-stukken en materialen van „The S.S. White Dental Mfg. Co.” te Philadelphia, waarover de Fa. Tholen haar zorgen had uitgestrekt.

De hoofdschotel van de colleges in de eerste week werd in wezen gevormd door de operatieve techniek van de (indirecte) inlay, ook al vermeldde het programma daarenvens „partial denture”. Naast Dr. Burkhardt, die zich met de behandeling van dit speciale en belangrijke hoofdstuk uit de conserveerende behandeling in engeren zin belastte, vormde deze techniek tevens een voornam onderdeel van de lectures zoowel van Dr. Knapp als van Dr. Neurohr, die respectievelijk de constructie van vast en van afneembaar brugwerk voor hun rekening hadden genomen. In beide tandvervangingsmethoden is, gelijk weldra duidelijk gemaakt werd de m.o.d.-inlay als verankering, resp. „abutment”, steunpunt een fundamenteel, de constructie beheerschend element. Dat inzonderheid deze inlay aan hooge eischen van volmaaktheid en sterkte zoowel ten aanzien van materiaal als van duurzaamheid der bevestiging moeten beantwoorden spreekt welhaast vanzelf.

Maar — en dit is naar het ons voorkomt wel het belangrijkste van de betreffende voordrachten — de docenten zijn er zoowel in hun colleges als bij hun tafeldemonstraties in geslaagd de toehoorders de overtuiging bij te brengen dat het met de bekwaamheid waarover zij beschikken en de technische hulpmiddelen, die den Amerikaanschen collega's ten dienste staan, alleszins mogelijk is om inlegvullingen te vervaardigen, vrij van de gangbare fouten en tekortkomingen waarmee de gemiddelde practicus nog altijd in meerdere of mindere mate te worstelen heeft. De toeschouwers moeten wel onder den indruk zijn geraakt van het geleverde bewijs, dat het inderdaad bereikbaar is inlays te gieten, die zonder eenige correctie in de caviteit passen en na het inzetten en afwerken (aanpolijsten in de lengterichting der randen) een volmaakte randsluiting vertoonen zonder zichtbare cementrand. Het geheim werd ons onthuld: naast de bijzondere capaciteiten, inhaerent aan persoonlijke begaafdheid, en een gespecialiseerde techniek der demonstratoren, zorgvuldige caviteitpreparatie, vermijden van de geringste verbuiging van of spanningen in den afdruk en het wasmodel, van luchtbelletjes tijdens het inbedden en ten slotte maatregelen en middelen ter compensatie van de onvermijdelijke thermische materiaalkrimping bij stolling en afkoeling, niet alleen van het goud doch ook van het wasmodel tijdens de manipulatie in de caviteit en daarbuiten.

Is naar het oordeel van Dr. Burkhardt voor conserveerende doeleinden de gebruikelijke indirecte afdruktechniek (met *zorgvuldig* tot den grootsten omtrek van het te vullen element bijgeknipten ring) alleszins voldoende voor het verkrijgen van een onverbogen onberispelijk negatief, Dr. Neurohr en Dr. Knapp beschikken in een hydrocolloid voor hun bijzondere behoeften over een nieuw elastisch blijvend afdrukmateriaal van verbluffende detailscherpte dat door zijn veerkracht in staat stelt onverbogen duplicaten te verkrijgen en geschikt is om met één afdruk zoowel de geprepareerde caviteiten als de tandrij in eenzelfde model te reproduceeren. Op dit met kaak en tandrij dimensioneel gelijk- en gelijkvormige werkmodel (van de geprepareerde elementen worden vóór het definitieve uitgieten in stencement afzonderlijke positieven uit den afdruk gewonnen) kan het brugwerk zoowel in onderdeelen als ten slotte in zijn geheel worden geconstrueerd en uitgevoerd. Voor enkelvoudige inlays verdient amalgaam de voorkeur boven het zoeven genoemd materiaal op grond van zijn grotere hardheid.

Is de diestorbie in den afdruk aldus vermeden, in het wasmodel laten elastische

spanningen zich elimineeren door in plaats van weekgemaakte, gesmolten was te gebruiken.

Het behoeft geen betoog, dat de indirecte methode het rechtstreeks in de caviteit gevormde wasmodel welhaast geheel heeft verdrongen. Welhaast, doch niet geheel en daarom wijdde Dr. B u r k h a r d t aan de (beperkte) indicatie en modus operandi nog de noodige aandacht. Zelfs werd door middel van een film het modelleren van een wasmodel in den mond voor een driekwart-kroon gedemonstreerd! Onnoodig hieraan toe te voegen dat de toeschouwers er tevens goed van doordrongen werden dat zoiets, ook na deze demonstratie, nog niet iedermans werk is; we hebben in elk geval gezien dat het kan en hoe het moet.

En dan het inbedden als bedreiging van den volmaakten pasvorm. Daar zijn om te beginnen de ominieuze luchtblaasjes met hun aantrekkingskracht op het wasmodel. Om die te elimineeren is het noodzakelijk de oppervlaktespanning te verminderen door het wasmodel zorgvuldig met zeep en water te ontdoen van alles wat de afstootende werking op de inbedmassa bevordert. In Amerika heeft men thans voor dit doel een vloeistof. Voorts verdient het de voorkeur het model met een laagje inbedmassa te omgeven en dit eerst hard te laten worden; zulks omdat de in de massa door luchtuitdrijvende bewerkingen (vibreeren, kloppen) opstijgende belletjes de neiging hebben om aan de onderzijde van het wasmodel te worden gestuit in hun opwaartsche beweging.

Intusschen heeft men ook dit euvel op vernuftige wijze weten te overwinnen. Naar Dr. N e u r o h r vertelde worden in Amerika in de goudsmidindustrie ringen in was geciseleerd en daarna (evenals in de tandtechniek meerdere gietstukken in één gietring) in veelvoud gegoten. Direct na het inbedden wordt de gietvorm onder een glazen klok geplaatst en deze in verbinding gebracht met een vacuüm. De plotselinge drukverlaging zuigt a.h.w. ook uit de nog weke inbedmassa alle luchtdeeltjes weg. Voor tandheelkundige toepassing is deze vinding thans ook ter beschikking al is het geconstrueerde toestel kostbaar.

De grootste stap op den weg naar een correct, passend gietstuk werd echter gedaan toen het mogelijk bleek om het belangrijke verschil in thermische uitzettingscoëfficiënt tusschen inbedmassa en goud op te heffen en daarmee het fnuikende grootteverschil tusschen het oorspronkelijke wasmodel van de m.o.d. caviteit en de daaruit resulterende te kleine inlay. Door het gebruik van een bepaalden mineraalvorm van kwarts, het z.g. cristoballiet (waaraan de betreffende inbedmassa haar naam ontleent), — en wellicht andere niet bekend gemaakte bestanddeelen — is het gelukt een compenseerende inbedmassa te vervaardigen waarmee binnen ruime grenzen de warmte expansie zelfs kan worden geregeld om (zoals voor brug-inlays) de afmetingen van het gietstuk aan de vereischten aan te passen en de m.o.d. vulling meer of minder nauwsluitend, dus klemmend, te maken.

Worden alle bovenstaande factoren zorgvuldig in acht genomen dan kan als eisch gesteld worden, dat een onafgewerkte inlay, behalve op het amalgaammodel, tevens volkomen sluitend past op elk ander duplicaat van de geprepareerde caviteit om van een correcte „fit” in deze caviteit zelf niet eens te spreken. Bij de table-clinics kon men zich overtuigen van den staat van volmaaktheid der getoonde onbewerkte gietstukken.

In het kader van deze geacheveerde gietmethode past natuurlijk naast inlay en driekwart-kroon, ook de volle gegoten kroon. Nu het bezwaar van den steeds te nauw blijken band door de compenseerende thermische expansie is ondervangen, heeft deze nieuw perspectief gekregen, niet alleen als de beste verankering voor vaste bruggen, naar het oordeel van Dr. K n a p p, doch vooral ter vervanging van de gesoldeerde kroon met haar veelal gebrekkige tot slechte randsluiting. Helaas staat zoowel het gemis van de daartoe benodigde inbedmassa als van het thans al te kostbare goud de toepassing deerlijk in den weg.

Hoewel het programma hem daartoe niet verplichtte wijdde Dr. B u r k h a r d t zijn eerste voordracht aan de traditioneele plastische vulmaterialen. Van amalgaam erkende hij de goede eigenschappen bij zorgvuldige techniek en beperkte indicatie: voor grootere caviteiten acht hij n.l. het materiaal niet geschikt op grond van de inhaerente vorm- en volumeverandering waaraan het in den mond onderhevig is.

Silikaatcement qualificeerde hij als een semi-permanente vulling wegens gemis van voldoende chemisch en mechanisch weerstandsvermogen. Wel gebruikt hij amalgaam bij diep onder het tandvleesch gaande cervicale caviteiten als cervicale vulling om op deze wijze de preparatie van den cervicalen wand voor een inlay naar de gestelde regelen mogelijk te maken. Silikaatcement oordeelt hij bruikbaar als venster in een gegoten vulling waar de zichtbaarheid van goud storend werkt. Kunstthars, „acrylics”, komt evenzeer voor dit doel in aanmerking in den vorm van een indirecte inlay, als ook voor cervicale caviteiten. De hinderlijke buigbaarheid van dun uitlopende randen verzet zich tegen het afschuiven van de glazuurranden en tegen de toepassing voor schouderlooze jacketkronen en vereischt voorts groote voorzichtigheid bij het afwerken (warmteontwikkeling).

Wat te zeggen over de colleges betreffende „partial denture”? De voordrachten van Dr. K n a p p (spreek uit: „Nep”) over de beginselen en constructie van vast brugwerk pasten zich het beste aan bij de capaciteiten van en de mogelijkheden binnen het bereik van den daarin niet gespecialiseerden practicus en zoo zal menige cursist zijn voordeel hebben kunnen doen met de richtlijnen en technische uitvoering waaromtrent een onzer verslaggevers te zijner tijd nader in bijzonderheden zal treden. Hier moge volstaan worden met de vermelding dat de techniek ten nauwste verband houdt met de reeds eerder genoemde „alginat”, een plastische afdrukmasa van hydrocolloidale structuur, aangewend in een voorafgenomen en ruimer gemaakten compositieafdruk voor betere adaptatie en ter besparing van materiaal. „Pinholes” en andere kleine retentiehollen worden tevoren afzonderlijk gevuld met de massa en dit completeert de details, die in het materiaal zoo verrassend scherp tot uitdrukking komen.

Het door Dr. N e u r o h r gedoecerde uitneembaar brugwerk hebben de cursisten wel moeten bewonderen, zoowel door het raffinement van de conceptie als uit een oogpunt van subtiliteit van constructie en technische uitvoering. In de inlays waarop de brug steunt, zijn ruimten van ingenieusen en vrij gecompliceerden vorm uitgespaard waarin de brugeinden zoodanig passen dat de individueele bewegingen der steunelèmenten niet worden belemmerd noch ongewenschte belastingen optreden. Het ingenieuze en elegante slot, dat met een kleine beweging het verwijderen van de brug mogelijk maakt, waarborgt — als men het zoo mag noemen — een bedrijfszekere bevestiging van het bruggedeelte, dat de kauwkracht op den processus overdraagt door middel van een zadel. Of dit genre vervangingen het ooit tot een uitgebreide toepassing zal brengen, kan met recht worden betwijfeld; alleen in handen van enkele begaafden zijn hiermee de resultaten te bereiken, zooals zij den cursisten voor oogen werden gevoerd. De docent in zijn rustig, haast statig betoog kende aan de grondslagen van zijn removable bridgework geen andere verdienste toe dan in overeenstemming te zijn met de biologische voorwaarden die aan een goede vervanging dienen te worden gesteld. Niettemin zullen er echter slechts enkele tandartsen gevonden worden, die zich geroepen en bekwaam genoeg kunnen achten om van dit tot in alle details doordachte en technisch uiterst gecompliceerde, subtiele genre van tandvervangkunst hun levenswerk te maken, waarbij men naast alle persoonlijke capaciteiten het evenmin zal kunnen stellen buiten adequate laboratoriumassistentie.

In een geestige schermutseling van den oolijken en vroolijken zwaargewicht Dr. E n n i s met zijn fysieke wederhelft, Dr. S m i t h van de „full denture”, definieerde hij den prothetist als iemand, die zijn medemensch van het natuurlijke gebit berooft om er een stel krukken voor in de plaats te geven! Het komt er nu op aan wat de aldus gemutileerde van zijn „krukken” verwacht en aan welke eischen van theorie en practijk dit surrogaat kan voldoen.

Voor al het eerste, de geestelijke instelling van den gebitsinvalide tegenover deze „ruil” is volgens Dr. T r a p p o z a n o, die voornamelijk de lessen over protheseleer voor zijn rekening had genomen, van groot gewicht voor het succes eener algeheele tandvervangning. Stelt hij — vooral zij — de verwachtingen te hoog, dan leidt zulks onherroepelijk tot teleurstelling en onredelijke critiek; bestaat bij voorbaat

geen vertrouwen in de masticatore bruikbaarheid, dan verlamt de eerste verwarrende kennismaking den wil tot aanpassing, onmisbaar óók voor een volgens wetenschappelijke beginselen en met dienovereenkomstige accuratesse vervaardigde prothese. Van den practicus vereischt het parate tact om deze controverse te overbruggen en den patiënt ook tijdig te prepareren op een mogelijken teruggang in de aanvankelijk onberispelijke retentie van de vervanging. Want ook deze blijkt, evenals de liefde, niet steeds bestendig van duur. Waarbij, naar de docent naderhand verklaarde, ook nog rekening moet worden gehouden met het feit, dat bij de verwerking van kunsthars gemakkelijker fouten in het eindresultaat insluipen dan bij rubber.

In zijn lessen gaf Dr. T r a p p o z a n o een breedvoerige uiteenzetting van de beginselen waarop de protheseleer is gevestigd, in hoofdtrekken die van G y s i e n H a n a u, gevat in de lijst van zijn persoonlijke opvattingen en technische verwezenlijking. De inleiding werd gevormd door een anatomische karakteristiek der prothesedragende kaakgedeelten en hun belending, met name de „resisting areas”: frenulum, spieraanhechtingen, de dimensioneel sterk in ontwikkeling en uitbreiding varierende torus palatinus. Voorts de veering, resilientie met een mooi woord, der elastische bekleeding van kaakwallen en verhemelte. Deze resisting areas naar aard en omvang in den afdruk eensdeels buiten te sluiten voor het overige de varierende resilientie, in de weergave vast te leggen, geschiedt door (met een voor het geval passend bijgeknipte tinnen lepel) een plastische afdruk te nemen en bij te werken op ventielsluiting en torusvorm (radeeren) waarnaar aan de hand van het aldus gewonnen model een individueele lepel van beetplaat materiaal wordt gemaakt voor den definitieven afdruk met Kelly's pasta. Van de volgende stappen moet bij het bepalen van de verticale dimensie en centrale oclusie rekening gehouden worden met de vrije ruimte tusschen de tandrijen in de rustperiode van de onderkaak. Practische kenmerken van de juiste verticale afstand tusschen de kaken is een parallel verloop van de kammen van boven- en onderkaak en een maximale krachtontwikkeling der kauwspieren, te controleeren met den gnatodynamometer. Bepaling en overbrenging van de helling van de condylusbaan op den articulator (van H a n a u), zoomede de reproductie van de ruimtelijke positie der kaken t.o.v. het gewricht wijken niet veel af van G y s i e n's oorspronkelijke maatregelen ten dezen. Aan het slot van zijn lectures demonstreerde Dr. T r a p p o z a n o in twee étappes elk van een uur, een film in natuurlijke kleuren, waarin de theorie met de praktische uitvoering geconfronteerd wordt, aan de hand van een volledige weergave van alles wat zoowel aan den stoel als in het laboratorium gedaan moet worden bij de vervaardiging van een volledige prothese, die blijkens de daarop aangewende pogingen in voltooiden vorm — zoowel onder als boven in den mond — niet kan worden losgewrikt. Ook Dr. S m i t h demonstreerde een film als document van zijn methode van vervaardiging eener onwrikbare onderprothese.

In hoeverre het geheim hiervan nauw verband houdt met het gebruik van in den mond snel polymeriseerende kunsthars als definitief afdrukmetaal in de plaats van Kelly's pasta, dan wel met de uitbreiding van de prothese tot in het sublinguale frontgedeelte van den mondbodem moge aan een meer deskundig oordeel zijn voorbehouden.

Feit is, dat het universeele ongeloof aan een hechte retentie van de onderprothese op zijn minst door de filmvertooning ondergraven is, al zal dit kunststukje voorloopig nog wel geen gemeengoed worden van den doorsnee-practicus. Dat het echter door prothetisten volbracht kan worden hebben de gekleurde films onweerlegbaar aangetoond.

Wat het nuttig rendement van de voordrachten vooral ten goede kwam was wel de overvloedige instructieve illustratie van het gesprokene met lichtbeelden in natuurlijke kleuren, waarbij door de toegepaste vergrooing het uiteraard kleine object werd gebracht tot een zoo duidelijke zichtbaarheid van details, als bij klinische en andere demonstraties alleen van nabij en dan vaak nog slechts met inspanning zijn waar te nemen.

In het bijzonder gold dit voor de colleges over „oral medicine”, waarbij de lantaarn-

plaatjes van de aandoeningen der weke weefsels, hetzij als typisch verschijnsel eener algemeene gestelsstoornis of algemeene infectie dan wel als zelfstandige ontsteking van plaatselijken aard, in treffend natuurgetrouwe weergave de moeilijk in woorden te omschrijven karakteristieken vorm en nuance verduidelijkten op een wijze, die door een klinische demonstratie niet worden overtroffen. Waarbij nog komt de mogelijkheid om het materiaal differentiaal-diagnostisch te groepeeren al naar de behoefte.

In een oorspronkelijken opzet van zijn onderwijsstof gaf Dr. Burke t een duidelijke analyse van de plaatselijke afwijkingen en verschijnselen van de uitgebreide reeks aandoeningen, die in de mondholte voorkomen. In de eerste plaats van de voor chronische vergiftingen met zware metalen als beroepsziekte en als medicamenteuse ontstekingsvorm kenmerkend pigmentatie van de tandvleeschzoom, dan de in uiterlijk sterk wisselende, soms weinig opvallende symptomen van algemeene infectieziekten (lues, t.b.c.), de typische tandanomalieën bij hereditaire vormen en hypoplasieën als uitdrukking van de verstoring van het constitutioneele evenwicht. Veel aandacht en lantaarnplaatjes werden gewijd aan de meest voorkomende aandoeningen met locale oorzaak: gingivitides en stomatitiden van spirochetischen oorsprong, dan de herpesvormen, verder de voor den tandarts minder bekende verschijningsvormen als pemphigus, lichen planus, leukoplakie. De reeks werd besloten met een bespreking van de ziekten en verwondingen van de tong en van slijmvlies-aandoeningen van den ouderdom, de laatste practisch van belang bij klachten over pijnlijke protheses, die voorheen zonder bezwaar werden gedragen.

De veelheid van geprojecteerde verschijnselen, met inbegrip van die als uiting van bloedziekten, van verstoring van het endocrine evenwicht en van avitaminosen, maakte het weliswaar moeilijk om de ziektebeelden bij deze eerste en uiteraard kortdurende waarneming ook maar ten deele in het geheugen vast te leggen. In elk geval vormde de welhaast overstelpende stof een prikkel om door vernieuwde studie aan te knoopen bij al hetgeen gehoord en gezien is.

Het complement van deze voordrachten werd verzorgd door Dr. D o b b s in zijn colleges over therapeutics, welke werden ingeleid met een aantrekkelijke beschouwing over het wezen van het recept. Achtereenvolgens besprak hij de chemische structuur en de pharmacotherapeutische werking van de voor de tandheelkundige praktijk in aanmerking komende groepen van geneesmiddelen, in het bijzonder de vertegenwoordigers van de analgetica, sedativa en hypnotica, die van nut zijn om den patiënt over de psychische en fysieke onaangenaamheden van tandheelkundige ingrepen heen te helpen.

Natuurlijk kregen ook de nieuwere en nieuwste middelen: de chemotherapeutica, de sulfanilamiden, en de antibiotica de volle aandacht. Vooral de belangrijkste van de laatste groep, het vermaarde penicillin, houdt veel beloften in voor de locale behandeling van infectieuse tandvleesch- en slijmvlies-aandoeningen, door spirochaeten veroorzaakt. Reeds worden in Amerika voortdurend doel penicillin-bevattende pastilles van 20.000 eenheden in den handel gebracht, welke, in den mond langzaam oplopend, aanvankelijk een plaatselijke concentratie van 2 tot 10 eenheden in het speeksel onderhouden (die later natuurlijk terugloopt). Evenals bij de sulfanamiden is het gewenscht om door de hooge beginsdoses de microorganismen te beletten weerstandsvermogen tegen het middel te ontwikkelen. Drie tot vier tabletten, later 2 tot 3 per dag, schijnen voor gingivitides een toereikende dosis te vormen. In het doorslikte speeksel gaat de werking van het middel snel te niet. De tabletten afgeleverd in doosjes van 6 stuks moeten echter met het oog op het onstabiele karakter van het middel in de ijskast bewaard worden. Hoe waardevol blijkbaar ook bij de heerschede veelvuldigheid van gingivale aandoeningen, zoo staat het helaas te bezien of voor dit doel in ons land het middel beschikbaar zal komen in de naaste toekomst.

Aan de hand van een uitgebreide lijst van prescripties voor plaatselijke aanwending van de voor tandheelkundige doeleinden in aanmerking komende salvarsana en chemotherapeutica ter bestrijding van de onderscheidene bacterieele infecties met meer of minder ernstige complicaties gaf de docent voor de praktijk waardevolle aanwijzingen.

Opvallend was dat de wegens de onaangename smaak zoozeer veroordeelde kruidnagelolie desondanks een plaats in de rij der geneesmiddelen behoudt. Beval niet Dr. D o b b s de eungenol-ZnO pasta aan als het soevereine middel tegen de hardnekkige pijn bij de z.g. dentitio difficilis, in de moderne terminologie betiteld als pericoronitis? Het wordt slechts vermeld om te laten zien hoezeer deze docent zijn onderwerp niet alleen theoretisch behandelde, doch vooral op de behoeften der dagelijksche practijk had ingesteld.

Over de uit een oogpunt van cariesprophylaxe belangwekkend fluoride behandeling werd door gebrek aan tijd weinig medegedeeld dat onze lezers niet reeds kennen. Aangestipt zij alleen dat Dr. D o b b s een maandelijksche behandeling van het gebit met een 2% oplossing NaF in de particuliere practijk als uitzichtsvol beschouwde. Voorts dat in de V.S. een interessante proefneming op groote schaal aan den gang is : van twee steden ter weerszijden van de Hudson met overigens gelijke levensomstandigheden van de bevolking wordt in een ervan fluoor aan het leidingdrinkwater toegevoegd ten einde na verloop van tijd de cariespreventie vergelijkenderwijs te kunnen vaststellen. Er zullen echter nog 6 tot 10 jaar moeten verlopen al eer betrouwbare conclusies uit dit belangrijke experiment kunnen worden getrokken.

Wat kan men zoolk lezen uit een röntgenfoto en waarvoor moet men zich daarbij hoeden? Op deze vragen gaf Dr. E n n i s een uitvoerig antwoord aan de hand van een omvangrijk materiaal van pathologische condities. Ontdaan van het humoristische kleed waarin deze zijn leerzame interpretaties hulde, was de strekking van zijn voordrachten om den tandarts in te prenten critisch te staan tegenover hetgeen als schijnbaar afwijkend in het schaduwbeeld naar voren komt en vooral zelfcritisch ten aanzien van overhaaste conclusies uit misleidende verteekeningen, zulks ter vermijding van kunstfouten.

Na eerst aan de hand van afbeeldingen te hebben gewezen op de gevaren van veelvuldig omgaan met röntgenstralen (waarvoor men zich hoeden kan) bepleitte hij een ruime toepassing van de X-foto, met inacht nemen van een instelling volgens twee loodrechte vlakken (het mediaanvlak en de Franforter horizontale). Daarmede is het mogelijk om steeds onderling vergelijkbare foto's te verkrijgen, ongeacht het tusschen de opnamen liggend tijdsverloop. De opnametechniek van intra-orale, „bite wing"- en oclusale foto's, welke laatste veel toepassing vindt voor het opsporen van pathologische afwijkingen in de kaken, voor chirurgische, orthodontische en prothetische doeleinden, sloot hierbij aan, evenals het onderzoek van kaakfracturen en veranderingen in het kaakgewricht. Voorts het röntgenbeeld van de gevolgen van pulpa aandoeningen (open blijven van de apex na pulpaversterf bij jonge kinderen), dentikelvorming zonder klinische beteekenis, de waarneembare veranderingen als gevolg van goedaardige en maligne nieuwvormingen in de kaken en niet het minst de verhouding van de kaakholten in hun variaties en afwijkingen ten opzichte van de gebitselementen. Dit alles en nog veel meer, in den vorm van een met humor verlevendigde interpretatie van tal van X-foto's, leverde de stof om het waarnemingsvermogen toe te spitsen.

Tot zoover het overzicht van de hoofdthema's. Niet alles wat de docenten voor hun toehoorders van belang achtten kon worden ondergebracht binnen het raam van de vaste dagindeling. De tafeldemonstraties werden gehouden in de middagpauze of na afloop van de colleges. In afzonderlijke voordrachten in de avonduren behandelde voorts Dr. T r a p p o z a n o de obturatoren (met holle stalen klos als lichtste uitvoering) en Dr. B u r k e t het vraagstuk der focale infectie. Ook coll. L o e b hield een causerie over tandheelkunde aan gene zijde en in ons land, welke men elders zal kunnen aantreffen.

In gesprekken met collega's, vooral buitenlandsche, werd vaak de opmerking gemaakt, dat de cursussen feitelijk niets nieuws brachten. Inderdaad, wanneer de verwachting op opzienbarende wetenschappelijke en technische onthullingen was gericht, dan is daaraan niet voldaan. Maar deze verwachting was ook geenszins gerechtvaardigd, want verrassende nieuwe vorderingen en technische verbeteringen plegen doorgaans langs anderen weg, via de litteratuur-het eerst tot bekend-

heid te komen, zoodat de sensatie reeds lang geweken is, wanneer deze door voordrachten en demonstraties ter nadere kennis worden gebracht. De perspectieven van de fluoride behandeling b.v. kunnen thans niemand meer in opwinding brengen evenmin als de fenomenale therapeutische werking en resultaten van penicillin, waarmee men zich in de geheele wereld bereids vertrouwd heeft gemaakt.

Neen, de waarde van deze refresher courses is in de eerste plaats gelegen in het levende contact met vooraanstaande docenten uit de V.S. en de overtuiging waarmee deze van hun bijzondere kennis en bekwaamheden hebben doen blijken; factoren, die niet zullen hebben nagelaten om de toehoorders daarmee te doordringen. Voor zoover niet tot vernieuwing, zoo zal een en ander zeker tot verscherping van het inzicht hebben geleid inzake mogelijkheden en toepassingen. Het gesproken woord dat de docenten, elk voor zich zoo voortreffelijk weten te hanteeren kan bij de cursisten zijn stimuleerenden invloed niet hebben gemist en het zal van hun eigen kennen en kunnen afhangen in welke mate zij er hun voordeel mee zullen doen. Helaas staat of valt dit laatste grootendeels met de beschikking over materialen, die op grond van de naoorlogsche situatie voorshands nog wel buiten ons bereik zullen blijven, maar dit doet niets af aan de wetenschappelijke beteekenis dezer leergangen.

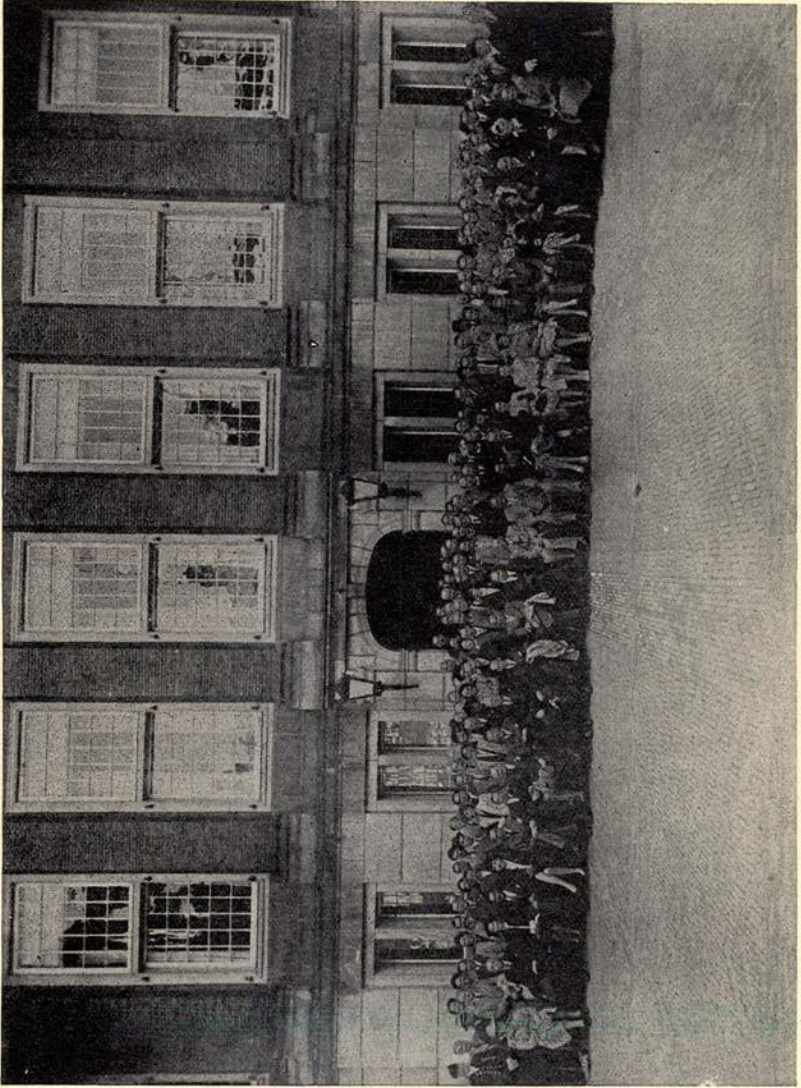
Niet minder dan een openbaring waren voorts de tallooze projecties in natuurlijke kleuren. Zij ondersteunden het gesproken woord dermate dat, zooals bij de lessen van Dr. Burkett, de vertooning een klinische demonstratie evenaarde, ja zelfs overtrof door de bijzondere duidelijkheid der voorstelling. Voor het onderwijs opent dat ongekeerde perspectieven, mede door het wegvallen van elke limiet voor het aantal toeschouwers, in tegenstelling met de beperkte mogelijkheden bij demonstraties op tandheelkundig terrein. Voor de fraaie prothetische films van Trapozano en Smith geldt uiteraard hetzelfde.

Ook over de organisatie der cursussen mag een woord van lof niet achterwege blijven. Omdat alles zoo zonder haperen verliep zou men zich haast niet meer realiseeren welke zorgvuldige voorbereiding en regeling van dit geruischlooze functioneeren het fundament vormde. Zoowel de commissie van organisatie, als die van ontvangst, bestaande uit de collega's Nörd, Willems, de Decker, van den Berg, Koenen, Jan Visser en Lankhof hebben de deelnemers daarom bijzonder aan zich verplicht.

Rest nog een enkel woord met betrekking tot de officieele lijst waarin de cursussen waren gevat. Op Maandag 15 Juli had des namiddags de officieele opening plaats in de aula van de Gemeente Universiteit, alwaar Jhr. Mr. C. J. A. de Ranitz, hoofd van de afd. Hooger Onderwijs en Wetenschappen namens den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen de openingsrede hield. Voor de Commissie van Ontvangst sprak daarna coll. Jan Visser, terwijl uit naam van de Amerikaanse docenten Dr. Burkett het woord voerde. Na afloop van deze plechtigheid, die door velen werd bijgewoond, bood de Minister van genoemd Departement den Amerikaanschen docenten en het Eere-comité een feestmaaltijd aan in Hotel de l'Europe, voorgezeten door Jhr. Mr. de Ranitz en in aanwezigheid tevens van den ambassadeur der Vereenigde Staten, Z.Exc. Dr. Hornbeck en de wethouders der Gemeente Amsterdam de heeren Mr. Schokking en van Wijk.

Het Gemeentebestuur van Amsterdam, dat zich reeds veel moeite gegeven had om het houden van de cursussen in de hoofdstad mogelijk te maken, gaf ook op andere wijze blijk van zijn belangstelling. Op 20 Juli werden de docenten en cursisten officieel ten Stadhuize verwelkomd; des avonds na afloop bood het college van B. en W. een diner aan ter eere van onze Amerikaanse gasten, waarbij tevens de leden van het Eere-comité en van de commissies van voorbereiding en ontvangst aanzaten. Het Gemeentebestuur was o.a. vertegenwoordigd door de wethouders Mr. Schokking (als tafelpraeses) en Bommés, zoomede Dr. Tuntler, de directeur van den hoofdstedelijken G.G.D.

De cursussen werden besloten met een afscheidslunch op Zaterdag 10 Augustus,

De ontvangst ten Stadhuize

Dr. Smith en Dr. Ennis in „nationale”
kleedij en kennelijk begeerd gezelschap

eveneens in het Amstelhotel, alwaar de docenten voor het laatst bijeen waren met de leden van het Eere-comité, in gezelschap van den wethouder Mr. Schokking, den Directeur Generaal van de Volksgezondheid, Dr. C. van den Berg, den Rector Magnificus van de Gemeentelijke Universiteit Prof. van Bouwdijk Bastiaanse en Prof. Dr. Heringa. Als materiele verduurzaming van de erkentelijkheid voor de diensten, de Nederlandsche tandheekkunde bewezen door deze uitzending van docenten, had de Commissie van voorbereiding een speciaal voor dit doel ontworpen herinneringsbord in Delfts porselein laten vervaardigen, hetwelk coll. Nord de scheidende gasten, ter overhandiging aan den deken van de Tandheekkundige afdeling van de Universiteit van Pennsylvanië, aanbod.

Voor het divertissement van docenten en cursisten was natuurlijk goed gezorgd. Behalve door de commissie van ontvangst gearrangeerde gezellige bijeenkomsten in daarvoor geëigende oorden van vermaak in de hoofdstad, boden de landelijke tandheekkundige vereenigingen den docenten en eerste groep van buitenlandsche deelnemers een diner aan in Hotel Hamdorf te Laren, terwijl ter eere van het tweede gezelschap buitenlanders een feestmaaltijd in het Kurhaus te Scheveningen was gearrangeerd. Ten afscheid waren leden van de „Ivory Cross Expedition” en hun tijdelijke leerlingen met dames aan een laatste gemeenschappelijke maaltijd tezamen in Hotel Victoria, waar de waarnemend-directeur van het Tandheekkundig Instituut, lector mej. Schuringa den Amerikaanschen docenten haar dank uitsprak voor de schenking van voorwerpen en studieboeken ten bate van het onderwijs.

Ook deze feestelijke bijeenkomsten hebben door de overgrootte deelname en de voortreffelijke stemming er het hunne toe bijgedragen om de veelheid van aangename herinneringen te completeren.

Wie Amsterdam gezien heeft kent nog niet Nederland. Hieraan gedachtig werd den docenten meer getoond dan het historische grachtenschoon van de hoofdstad. Uitstapjes werden gemaakt naar de Wieringermeer en het Mekka van alle ons land bezoekende Amerikanen, Volendam. Een rondgang door de Philips-fabrieken was het eerste doel van een trip aan geene zijde der grootte rivieren, waarbij aansloot een bezoek aan Zuid-Limburg en het kerkhof der vele bij de bevrijding van ons land gesneuvelde Amerikaansche soldaten, te Margraten. Een vlucht boven de Ardennen, West-Duitschland en de Peel gaf hen tot besluit een overzicht van het zwaar omstrede oorlogsgebied, waar de laatste phase werd ingeleid voor de naderende overwinning.

B.